

s nereálnou, ale len *možnou* hodnotou, nešlo o objekt, ktorý sa vysvetľoval, ale o *subjekt*, ktorý vysvetľoval" (str. 169—170). Takéto stanovisko je nepostačujúce a ostane visieť vo vzduchu, ak ho nepodopreme hlbším rozborom spoločensko-hospodárskej situácie doby, v ktorej sa zrodila Epikurova filozofia.

V práci chýba úvodná stať, keď už nie ku každej štúdiu zvlášť, tak aspoň na začiatku alebo na konci knihy. Ak sa totiž dnes s obdivom a láskou obraciame k veľkým priekopníkom vedeckého materialistického svetonázoru — a grécki atomisti i Epikuros týmito priekopníkmi nesporne boli — je to preto, že si ceníme predovšetkým ich príspevok k dejinám zrodu, vzniku a vývoja materialistického svetonázoru, k dejinám boja materializmu proti idealizmu. Predovšetkým tejto úlohe majú dnes slúžiť aj pramenné štúdie.

J. Bodnár

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FILOZOFICKÁ TVORBA

Dve knihy nám približujú postavu veľkého tadžického vedca a mysliteľa Avicennu (Avicenna — *Z díla*, Praha, SNKLHU, 211 strán, 29, 70 Kčs; Ibn Síná (Avicenna) — *Knihá definíc*, Praha, SNPL, 133 strán, 21.— Kčs). Prvá kniha je určená pre širší okruh, preto asi polovicu zaberajú štúdie o Avicennovej dobe, jeho živote a filozofii; v druhej polovici sú vybrané state z Avicennových diel, poznámky a bibliografia. Štúdie napísali prekladatelia: Věra Kubířková o arabskom chalífáte, K. Petráček o arabskej filozofii a Ibn Sínovi. Vývin arabskej filozofie je zasadený do hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho prostredia, ale vlastným filozofickým problémom mohlo sa venovať viacej miesta. Výbor sám dáva svojou všestrannosťou nazrieť do všetkých odborov Avicennovej činnosti: je v ňom zastúpená logika, fyzika, medicína, matematika, metafyzika, praktická filozofia a poézia. Domnievame sa však, že úvodné štúdie mohli byť skrátené v prospech Avicennov.

Druhá kniha je odborné filozofické dielo. V definíciách najdôležitejších pojmov podáva Avicenna svoju fyziku a metafyziku, definíciám samým predchádza všeobecná úvaha o definíciách. V nej sa javí Avicenna logik v najlepšom svetle, vedomý si možnosti omylov a fažkostí, späťych s tvorbou definícií a popisov. Úvod a poznámky, týkajúce sa arabských reálií, napísala prekladateľka Jarmila Štěpková; nevieme, prečo nie je uvedený aj autor vzorných poznámok filozofických.

Avicennova filozofia bola rozpracovaním Aristotela ako takmer celá stredoveká filozofia, ale rozvíja pokrokovú stránku Aristotelovho odkazu. Nádyh novoplatonizmu, bežný u arabských filozofov, pochádza z toho, že sa pripisovali Aristotelovi niektoré novoplatónske teologizujúce diela. Avicennova empiričnosť, podmienená neustálym stykom s konkrétnymi vedami, mu však zabránila statizovať Aristotelovo učenie, odtrhnúť ho od vedeckého a spoločenského života. Jeho pohľad nikdy nestráca z očí rôznosť a rôznorodosť jednotlivých vecí, neusiluje sa ich podriaďiť zjednodušujúcim schémam. Hoci sa nemohol zbaviť istej metafyzičnosti, znamená jeho dielo v jeho dobe prínos nových myšlienok a nových koncepcií. Umožňuje cestu najväčšiemu arabskému filozofovi Averroovi, riešením problému univerzálií ovplyvňuje súčasnú európsku filozofiu, rovnaký dosah majú jeho teórie noetické a psychologické. Jeho náhľady na náboženstvo znamenajú začiatok rozchodu filozofie s náboženstvom. Snaží sa ostať v medziach racionalistického výkladu koránu, ale princípy jeho filozofie sú s islamom nezlučiteľné. Význam jeho odkazu zdôraznila aj Svetová rada mieru roku 1952 usporiadaním osláv tisícročného výročia jeho narodenia.

Brožúra F. V. Konstantinova *O základné a nadstavbe* (Praha, SNPL, 42 strán, 1,90 Kčs) podáva výklad o pomere základne a nadstavby aj výklad príbuzných problémov: vzťahu

výroby a základne, problém aktívneho pôsobenia nadstavby na základňu a poznámky k ideologickým základom prírodných vied a estetiky.

Od V. I. Prokofjeva, autora *Veľkých ruských prírodovedcov v boji s idealizmom a náboženstvom*, vyšla práca *Atheismus ruských revolučných demokratů* (Praha, SNPL, 134 strán, 8,20 Kčs). Autor zapája revolučných demokratov do pokrokových tradícií ruského myslenia (Lomonosov, Radiščev), zo sociálno-politických a filozofických základov vyvodzuje ich názory na vznik, funkciu, vývin náboženstva a cirkvi, ich kritiku náboženskej morálky a vplyv na rozvoj pokrokovej materialistickej vedy. Dielo prispeje k hlbšiemu poznaniu ruských revolučných tradícií a k šíreniu vedeckého svetonázoru.

Karlova univerzita v Prahe vydala pre svojich poslucháčov skriptá I. Svitáka *Kapitoly z dějin renesanční filozofie* (Praha, SNP, 155 strán, 13,95 Kčs) a *Četbu z dějin předmarxistické filozofie* IV, obsahujúcu ruskú filozofiu a v Dodatku vybrané filozofické texty od XII. do XIX. storočia (Praha, SNP, str. 355—442, 8,50 Kčs).

Brožúra I. Iljičeva *O práci B. Engelsa „Anti-Dühring“* (Praha, SNPL, 86 strán, 3,90 Kčs) komentuje jedno zo základných diel marxizmu.

*

V slovenčine vyšiel komentár M. Rozentaľa *O diele F. Engelsa „Ludwig Feuerbach a rozklad klasickej nemeckej filozofie“* (Bratislava, SVPL, 34 strán, 2,20 Kčs).

Slovenská akadémia vied vydala druhý diel *Životopisov slávnych filozofov* Diogena Laertia (Bratislava, SAV, 322 strán, 50,— Kčs) v preklade dr. M. Okála. Druhý diel obsahuje VII. — X. knihu, t. j. stoikov, pytagorovcov, Herakleíta, eleatov, atomistov, Protagora, Pyrrhona a Epikura, pre skúmanie ktorého sú *Životopisy* neoceniteľným prameňom, pretože obsahujú vlastný text Epikurov. K druhému dielu sú pripojené poznámky a register mien pre obidva diely.

J. Šebestík